

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. De quibus sit electio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

potentias se movere speciali quadam ratione, quatenus una recipit ex motione alterius specialem quendam modum operandi, quem communicat suis actibus, quemque non communicaret, motione illa seclusa: v.g. intellectus ex sua ratione habet ordinatè & collativè procedere, unum alteri conferendo; hoc autem non habet voluntas ex se, sed solum inclinare, & per modum impulsus in objectum tendere: unde quod hoc faciat ordinatè, & accipiendo unum præ alio, & cum collatione ad aliud, non habet ex se præcisè; id tamen participare potest ex motione & ordinatione intellectus. Similiter intellectus ex vi sua tendit in objectum per modum manifestantis & illuminantis, ex impressione autem voluntatis, cum quadam efficacia & impulsu, ut patet in imperio, quod non solum ordinat ad opus, quod est proprium rationis à qua procedit, sed etiam cum quadam efficacia sive impulsu (modo inferius explicando) movet ad executionem. Electio ergo non solum supponit generalem illam motionem intellectus, quæ ad omnes actus voluntatis concurrat, representando illi objectum in quod tendat, & à quo specificetur, sed etiam specialem quæ media ordinat ad finem, & ea inter se confert, ac iudicat unum alteri esse præferendum; & idè Aristoteles 3. Ethic. cap. 2. dicit electionem esse appetitum præconsciati, id est objecti per consilium propositi, & per rationem deliberati. Et D. Thomas quæst. 22. de verit. art. 25. Electio (inquit) est actus voluntatis, non absolute, sed in ordine ad rationem, eò quod in electione apparet id quod est proprium rationis, scilicet conferre unum alteri, vel præferre, quod quidem in actu voluntatis invenitur ex impressione rationis, in quantum scilicet ipsa ratio proponit voluntati aliquid non ut utile simpliciter, sed ut utilis ad finem. Unde triplicem voluntatis ab intellectu dependentiam, seu triplicem gradum dependendi ab intellectu possumus distinguere: primus est in proponendo objectum, quod ad omnes actus voluntatis requiritur; secundus in ordinando finem ad media, vel media ad finem; & hic est communis intentioni & electioni: tertius est in conferendo media inter se, & præferendo aliquid vel aliqua; & hic solum competit electioni, & idè electio specialem importat dependentiam à ratione, & majorem adhuc quam ipsa intentio.

S. II.

Solvuntur objectiones.

OBJECIES primò contra primam partem conclusionis: Electio est actus prudentiæ: Sed prudentia est in intellectu: Ergo electio ad intellectum pertinet.

Respondeo omnem electionem non esse à prudentia, cum etiam imprudentes eligant; illam verò, quæ est à prudentia, non esse ab illa elicitive, sed directive tantum, seu regulative, quia bona electio debet dirigi & regulari per prudentiam; quæ ut docet D. Thomas infra qu. 57. & 2.2. qu. 49. & 51. habet tres actus, scilicet iudicare, consiliare, & præcipere; & per duos primos regulat electionem faciendam ab habitu virtutis moralis, per tertium verò regulat ipsam executionem seu usum, ut infra patebit, cum agemus de imperio.

Dices: Divus Thomas 2.2. qu. 124. art. 2. ad 2. dicit quod martyrimum principaliter est actus

charitatis, quam fortitudinis; quia licet eliciatur à fortitudine, dirigitur tamen à charitate; Ergo si prudentia dirigit & regulat electionem, magis debet dici actus prudentiæ, quam virtutis moralis.

Respondeo ex eodem S. Doctore qu. 2. de malo art. 3. quod particula, principaliter, duobus modis sumi potest: primò ut significat idem quod primordialiter; secundò ut significat idem quod complete: quando ergo docet martyrimum pertinere principaliter ad charitatem, sumit ly principaliter in primo sensu, & solum vult martyrimum ab ipsa charitate primordialiter, seu originative procedere, quamvis à virtute fortitudinis eliciatur. Idem cum propositione de electione dici debet: illa enim ad intellectum & prudentiam originative & primordialiter pertinet, ad voluntatem verò & virtutes morales elicitive & complete.

Objicies secundò: Virtutes morales quæ versantur circa passiones, ut temperantia & fortitudo, residet in appetitu sensitivo, ut docet S. Thomas infra qu. 56. art. 4. At illæ virtutes sunt habitus electivi, & habent pro actu proprio elicere electionem rectam in tali materia, moderando passiones: Ergo electio non solum ad voluntatem, sed etiam ad appetitum sensitivum pertinet, & ab illo elicitur.

Respondeo virtutes morales quæ sunt circa passiones, residere in appetitu sensitivo, non quatenus sensitivus & materialis est, sed in quantum participat aliquid de ratione, & est rationalis per participationem, ut ait D. Thomas loco citato in resp. ad 1. & ita electionem posse esse ab appetitu sensitivo, non absolute & secundum se considerato, sed ut moto à ratione & voluntate, & ut participante à voluntate aliquam libertatem imperfectam, ratione cuius potest etiam in illo esse peccatum, ut asserit idem S. Doctor infra qu. 74. art. 3.

ARTICULUS II.

De quibus sit electio?

Dico primò, electionem non esse de fine, ut finis est, sed tantum de mediis. Ita D. Thomas art. 3.

Probatur primò: Electio, ut ait Aristoteles, est appetitus præconsciati: Sed consultatio non est de fine, sed tantum de mediis; Medicus enim v.g. non consultat an infirmus sit sanandus, sed solum quibus mediis seu remediis sanandus sit: Ergo nec electio.

Secundò: Electio est veluti quidam motus voluntatis: Ergo cum omnis motus procedat ex aliquo immobili, ut sepe docent Aristoteles & D. Thomas, debet omnis electio ex intentione alicujus finis procedere, subindeque non circa finem, sed circa media versari.

Tertiò: Eligere est quasi unum ex multis eligere: Sed hoc non potest fieri nisi ex præsupposito amore finis, qui sit ratio discernendi unum ab alio, utpote magis opportunum ad finem obtinendum: Ergo electio à morem & intentionem finis supponit, & circa media versatur.

Denique probatur conclusio: Sic se habet electio in operationibus, sicut discursus in speculationibus: Atqui intellectus non discursit circa principia, sed circa conclusiones: Ergo nec voluntas

eligit finem in quantum hujusmodi, sed tantum A
media quæ ad illum ordinantur. Dixi, *in quantum hujusmodi*, quia sicut in speculativis quod in una demonstratione est principium, potest esse conclusio respectu alterius, ut patet in principis scientiæ subalternantis, quæ sunt conclusiones subalternantis; ita quod in una operatione est finis, potest ordinari ad aliquid ut ad finem, & tunc de illo, ut habet rationem mediæ formaliter, rationem verò finis tantum materialiter, potest esse electio. Sicut fanitas, quam medicus non eligit, sed supponit tanquam principium medicinæ, potest ordinari ad exercitium virtutis, & salutem spiritualem, & sub hac ratione eligi. Ex quo facile intelliges id quod ait D. B
Thomas supra quest. 6. art. 2 nempe quod *apprehensio sine aliquis potest, deliberans de fine, & de his que sunt ad finem, moveri in finem, vel non moveri*, potest enim aliquis deliberare de fine, non quidem quantum ad ipsam rationem formalem finis, in communi & formaliter sumpti, quod est bonum conveniens ut sic (de hoc enim nulla est deliberatio, quia nulla est dubitatio, cum bonum omnes appetant sine deliberatione) sed de fine materialiter sumpti; quia nimirum non semper sumus certi, sed possumus dubitare, & consequenter inquirere & deliberare, in qua re invenitur talis finis: sicut omnes desiderant beatè vivere, & tamen in qua re invenitur ista beatitudo, multi dubitant, an in divitiis v.g. an in voluptatibus, an in Deo? Et similiter multi desiderant vitam rectè instituire, sed an ista vita sit eligenda in coelibatu, vel in matrimonio, vel in studio, vel in malitia, deliberationi subicitur.

Advertendum est etiam, electionem duobus modis posse usurpari, primò improprie, & in larga quadam significatione, prout solum significat amorem unius rei præ multis; & inter multas; secundo strictè & proprie, prout significat amare unum propter aliud, seu acceptionem unius præ alio ad finem obtinendum. Si primo modo electio accipitur, non solum est de mediis, sed etiam de finibus, in quantum hujusmodi, D
modo & de ipso ultimo fine, tunc vero, qui est solus Deus, sive falsò, qui est bonum proprium ipsius peccatoris. Et secundum hanc electionis acceptionem intelligitur illud Deut. 26. *Dominum elegisti tibi bodie, ut sibi tibi Deus*, & etiam illud Lucæ 10. *Optimam partem elegit sibi Maria, que non auferetur ab ea*: id est, æternam beatitudinem, sive requiem in æternum mansuram. Si autem secundo modo usurpetur electio, non est de fine, in quantum hujusmodi, sed solum de mediis, juxta illud Aristotelis 3. Ethic. *Voluntas finis est, electio eorum que sunt ad finem*:

Dico secundo, electionem non esse nisi de his que a nobis aguntur. Ita D. Thomas art. 4.

Probatur: Quamvis medium aliquando non sit actio nostra, neque res operabilis a nobis, at tamen semper subditur nostræ actioni, aut potius actio nostra una cum re externa unum constituit medium: sicut enim intentio non tendit in finem absolute sumptum, sed in finem ut connotat actionem nostram, scilicet consecutionem & possessionem, eò quod tendat ad finem obtinendum; ita & electio tendit ad medium, non nudè, sed ut connotat operationem nostram; est enim id quo consequimur & obtinemus finem intentum, v.g. cum aliquis profecturus Parisios assumit equum, equus nudè sumptus, non est medium conducens ad finem, sed potius

equitatio. Ex quò patet hoc esse discrimen inter primam volitionem, intentionem, & electionem, quòd prima volitio, cum sit simplex complacentia in objecto, potest esse de re quæ a nobis non agitur; intentio verò & electio, quia respiciunt finem ut obtinendum ab appetente, tendunt ad rem operationi nostræ subiectam.

Dico tertio, electionem non esse de impossibili, cognito ut tali. Est etiam D. Thomæ art. 5.

Probatur primò: Electio non est nisi de his quæ a nobis aguntur, ut ostendimus conclusionem præcedenti. Sed ea quæ per nos aguntur, sunt nobis possibilis: Ergo electio non est nisi possibilium.

Secundo probatur: Electio procedit ex intentione efficaci finis: Atqui voluntas efficax non inclinatur ad impossibilia: Ergo electio non est de impossibilibus.

Tertio: Electionis objectum est bonum utile ut sic: Sed id quod est impossibile non est utile: Ergo non est objectum electionis.

Denique probatur conclusio: Electio est tantum de his de quibus est consultatio, unde ab Aristotele *appetitus preconiliari* appellatur: Sed consultatio non est de impossibilibus, ut patet: Ergo nec electio.

Dixi electionem de impossibili cognito ut tali: nam ut ait D. Thomas resp. ad 2. *Sicut quandoque voluntas est alicujus quod apprehenditur ut bonum, & tamen non est verè bonum; ita quandoque est electio ejus quòd apprehenditur ut possibile eligenti, quod tamen non est ei possibile.*

Quarunt hic aliqui, an saltem inefficaciter & conditionatè voluntas possit ferri in impossibile, cognitum ut tale? Sed de hoc egimus in tractatu de Angelis.

ARTICVLVS III.

Verum ex duobus bonis possit voluntas eligere minus bonum, vel saltem æquale?

§. I.

Præmittuntur que apud omnes sunt certa.

CERTVM est primò, quod moraliter & regulariter loquendo, semper voluntas eligit id quod videtur melius: Tū quia homo ita inclinatus est ad proprium commodum, & ad suæ voluntatis impletionem, ut regulariter ad id, quod ad finem intentum magis videtur conducere, toto impetu & pondere voluntatis feratur: Tum etiam, quia moraliter fieri nequit, ut facta sufficienti inquisitione, intellectus practicè judicet duo media ita esse æqualia, ut aliqua bonitas non appareat in uno, ratione ejus emineat supra illud, sive illa petatur ex differentia specifica, sive ex individuali, sive ex aliqua circumstantia, putè approximatione &c.

Secundo certum est, voluntatem posse respicere id quod intellectus judicat speculative majus bonum, & ferri in id quod speculative judicatur minus: nam ille qui peccat, præfert bonum utile vel delectabile bono honesto, quamvis speculative judicet bonum honestum longè esse præstantius. Unde optime Basilus: *Quam vani & iniqui filii hominum in stateris, qui terrena celestibus, corporalia spiritualibus, temporalia æternis anteponunt.* Et Bernardus: *Scætera avaritiæ iniquissima est: plus enim in ea ponderat obolus quam Deus, plus nummus quam anima.*